

Грига Марія Андріївна,
старший науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем протидії злочинності
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛІ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В СІНГАПУРІ

Дослідження світових моделей боротьби з корупцією має важливе значення для вироблення системи ефективних заходів для нейтралізації цього негативного явища у нашій державі. У цьому сенсі вкрай цікавим є звернення до досвіду Сінгапуру – країни, яка свого часу відзначилась стрімким та суттєвим прогресом у цьому напрямі. Перед початком відповідних реформ рівень корупції тут був настільки високим, що практично будь-яка сфера суспільного життя була охоплена корупційними проявами. Однак завдяки проведеним реформам, Сінгапуру вдалося стати новою індустріальною країною, привабливою для іноземних інвесторів.

Початок відповідних трансформацій був пов'язаний з діяльністю уряду Лі Кван Ю і полягав, передусім, у максимальному спрощенні чинного в Сінгапурі законодавства, ліквідації зайвих контролюючих органів і дозвільних процедур. Такі кроки сприяли полегшенню розуміння законодавства для мешканців країни, які тепер не потребували чийось «послуг», за які необхідно було дати хабар. Одночасно високопосадовцям та суддям встановили неймовірно високу заробітну платню, ліквідувавши при цьому охорону, персональні автомобілі тощо. Зарплати поліцейських та чиновників нижчого рівня також позбавляли необхідності брати хабарі. Відтак, держслужбовці всіх рівнів цінували свою роботу і боялися її втратити.

В країні було створено спеціальний державний антикорупційний орган, наділений особливими повноваженнями – Бюро з розслідування випадків корупції (БРВК). До його завдань належало запобігання і розслідування злочинів, пов'язаних з корупцією, як у державному, так і у приватному секторах, а основними функціями були отримання і розслідування скарг про можливі випадки корупції, розслідування протизаконних дій і зловживань службовими особами, вчинених публічними службовцями, які підозрюються у корупції, а також запобігання корупції на основі аналізу практики та порядку роботи публічних установ [1, с. 167].

У 1960-ті р. в Сінгапурі були прийняті важливі антикорупційні закони. Зокрема, був ретельно доопрацьований Закон «Про запобігання корупції», завдяки чому БРВК були надані додаткові слідчі повноваження. Нове законодавство також посилило відповідальність за вчинення злочинів, пов'язаних з корупцією. У 1989 р. був прийнятий Закон «Про корупцію (про конфіскацію майна у справах про корупцію)». Цей правовий акт надав суду право заморожувати та вилучати майно й активи осіб, помічених у правопорушеннях, пов'язаних із корупцією.

У 1999 р. замість Закону «Про корупцію» був прийнятий новий Закон «Про корупцію, торгівлю наркотиками та інші важкі злочини (про конфіскацію майна у справах про корупцію)». Крім того, було прийнято нове законодавство у сфері боротьби проти легалізації доходів від злочинної діяльності з наданням суду аналогічних повноважень з блокування фінансових рахунків і активів та конфіскації майна [2].

Необхідно звернути увагу на те, що діяльність антикорупційних органів Сінгапуру відзначається чітким визначенням і розмежуванням компетенції, що унеможливило дублювання їхніх функцій і повноважень та своєю чергою суттєво підвищує ефективність діяльності. Так, повноваження вищезгаданого Бюро поширюються тільки на проведення розслідування корупційних правопорушень, які стосуються хабарництва. Інші економічні злочини (наприклад, викрадення державного майна) належать до юрисдикції Департаменту з економічних справ у складі Поліції Сінгапуру. БРВК проводить розслідування правопорушень, на які поширюється Закон «Про запобігання корупції», а повноваження з кримінального переслідування зберігаються за Генеральним прокурором. Окрім розслідування справ про корупцію, другим напрямком діяльності Бюро є попередження цього явища. БРВК вивчає методи роботи схильних до корупції державних органів з метою виявлення «слабких місць» всередині існуючої адміністративної системи, які могли б сприяти появі корупції, хабарництва і несумлінної практики, і направляє керівникам департаментів рекомендації зі вжиття заходів, спрямованих на усунення недоліків і запобігання корупції. Крім того, співробітники Бюро регулярно проводять лекції і семінари для державних службовців, особливо для тих, які взаємодіють із громадськістю у таких питаннях, як приховані аспекти корупції та методи їх подолання. До обов'язків БРВК також входить проведення перевірки випадків несумлінної практики серед державних службовців та інформування керівників відповідних державних установ про такі випадки у поведінці їхніх підлеглих для вживання заходів дисциплінарного впливу. Бюро відповідає за забезпечення дотримання принципів непідкупності у сфері державної служби і стимулювання добросовісного ведення ділових операцій у приватному секторі [2, с. 92–93].

Система боротьби з корупцією у Сінгапурі побудована на принципах послідовності, суворості, логічності. Основним засобом боротьби є швидка, впевнена, тверда, справедлива дія. У БРВК твердо відстоюють принципи цілісності, якісного управління, уміння працювати в команді, відданості й ретельності у виконанні службових обов'язків. Бюро застосовує авторитарні методи дій, що цілком зрозуміло з огляду на стан держави в той час, коли ця структура була створена. Примітно, що всі повноваження регламентовано законом, у тому числі виключено можливість свавілля співробітників Бюро. Це важливо, адже зловживання владою може зруйнувати всі позитивні

напрацювання у встановленні довірчих відносин з суспільством у питаннях боротьби з корупцією [3, с. 113].

Реалізація антикорупційної діяльності уряду, а також якісні зміни законодавства дали позитивні результати. Будь-який службовець, щодо якого з'являється інформація про участь у корупційних діяннях, має бути обов'язково покараний: за достатньої кількості доказів його вини він буде притягнутий до кримінальної відповідальності, в іншому випадку до нього буде застосовано заходи дисциплінарного впливу.

В якості джерела доказів вини корумпованого чиновника можуть бути використані дані з його майнової декларації, обов'язок щорічного подання якої закріплено у Законі «Про запобігання корупції», крім того прокурор має право перевіряти будь-які банківські рахунки підозрюваних у корупції осіб. Засудженого за корупцію чиновника позбавляють роботи, пенсії та інших пільг, такі особи також втрачають право повернутись на державну службу [1, с. 168].

Втім, досвід Сінгапуру переконує у тому, що ефективність діяльності антикорупційних органів держави зводиться нанівець за відсутності загальної державної антикорупційної стратегії. Саме така стратегія й була розроблена урядом держави і включала взаємодію різних органів влади, і не лише правоохоронних органів і судів. До спільної протидії корупції на загальнодержавному рівні долучалися й органи публічної адміністрації, компетентні у різних сферах життєдіяльності (наприклад, органи, причетні до фінансування діяльність слідчих, прокурорів, судів і БРВК). Крім того, акцент зусиль уряду Лі Кван Ю лише на інституційних змінах не надав би можливості подолати корупцію в країні, якби паралельно не здійснювались підкріплені політичною волею реформи у суспільно-політичних і економічних сферах. Саме вони, у поєднанні з перманентним вдосконаленням антикорупційного законодавства, стали основною рушійною силою антикорупційної політики Сінгапуру та уможливили подолання корупції в країні.

Список використаних джерел

1. Поліщук А. Правила протидії корупції і досвід для України: Грузія та Сінгапур. *Національний юридический журнал: теорія и практика*. 2016. С. 166–169.
2. Скомаров О. Досвід Сінгапуру та Гонконгу щодо функціонування спеціальних антикорупційних органів та можливість його застосування в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. Вип. 4 (8). 2016. С. 90–96.
3. Шмаль Л. М. Сінгапурська модель протидії корупції: досвід для України. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 2. С. 110–118.